

Riigikogu sotsiaalkomisjoni istungi protokoll nr 133

Tallinn, Toompea

Esmaspäev, 8. mai 2017

Algus 11.10, lõpp 13.15

Juhataja: Helmen Kütt

Protokollija: Terle Kask

Võtsid osa: Monika Haukanõmm, Jüri Jaanson, Marika Tuus-Laul, Maris Lauri, Tiina Kangro, Viktor Vassiljev, Aimi Kaldre (nõunik-sekretariaadijuhataja), Heidi Barot (nõunik), Helgi Kundla (nõunik)

Puudusid: Dmitri Dmitrijev ja Liina Kersna

Kutsutud: Sotsiaalministeeriumi terviseala asekanstler Maris Jesse ja rahvatervise osakonna peaspetsialist Kärt Sõber, Tervise Arengu Instituudi direktor Annika Veimer ja kommunikatsiooni osakonna juhataja Helen Noormets, kollektiivse pöördumise esitajate esindajad Ingmar Kurg, Askur Alas ja Kirill Vlassov (2. päevakorrapunkti juures)

Päevakord:

1. Nädala töökava kinnitamine
2. Kollektiivne pöördumine „Peatame veipimise võrdsustamise suitsetamisega“
3. Muud küsimused

1. Nädala töökava kinnitamine

Otsustati:

1.1 Kinnitada nädala töökava (konsensus - Helmen Kütt, Monika Haukanõmm, Jüri Jaanson, Marika Tuus-Laul, Maris Lauri, Tiina Kangro, Viktor Vassiljev)

2. Kollektiivne pöördumine „Peatame veipimise võrdsustamise suitsetamisega“

Helmen Kütt selgitas, et Riigikogu juhatus võttis kollektiivse pöördumise „Peatame veipimise võrdsustamise suitsetamisega“ menetlusse 6.04.2017 ning edastas selle menetlemiseks sotsiaalkomisjonile. Pöördumise menetlemine ja seisukoha kujundamine toimub vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse 18² peatüki kohaselt. Komisjon arutab pöördumist kolme kuu jooksul ning teeb otsuse pöördumise kohta kuue kuu jooksul pöördumise menetlusse võtmisest arvates.

Ingmar Kurg andis ülevaate kollektiivsest pöördumisest, millega soovitakse peatada veipimise võrdsustamine suitsetamisega. Kollektiivse pöördumisega palutakse Riigikogul mitte vastu võtta Tubakaseaduse muutmise seadust e-sigaretti puudutavas osas ning alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse ning tubakaseaduse muutmise seadust e-sigaretti puudutavas osas. Ingmar Kurg selgitas, et veipimise võrdsustamine suitsetamisega vähendab tarbijate valikuvõimalusi kasutada suitsetamisest vähem kahjulikku alternatiivi. E-sigaret on „*harm reduction*“ ehk suitsetamisest tekkivaid kahjusid vähendav toode ja sellele liigsete piirangute seadmine annab rahva tervisele negatiivse efekti. Ta tõi näitena kuidas otseselt suitsetamise tagajärjel sureb 2000 inimest aastas ja 50% suitsetajatest ei ela täisväärtuslikku elu lõpuni. E-sigareti kasutamise ajaloos pole aga 10 aasta jooksul mitte ükski inimene surnud ja pole tuvastatud ka ühtegi haigust, mis võiks olla põhjustatud e-sigareti tarbimisest. Seega on tarbijalt e-sigareti kasutamise valiku sisuliselt ära võtmine otseselt nikotiinisõltuvuses tarbijate tervist olulisel määral kahjustav, kuivõrd see suunab nad tagasi tavatubaka tarbimise juurde ja ei teeni seega rahvatervise huve. Ka Kuninglik Arstide Kolleegium ja Inglismaa Tervisekaitse Organisatsioon on analüüsinud sadu uuringuid ja toonud välja selle, et e-sigaretid on vähemalt 95% vähem kahjulikud kui tavaline tubakas. Küsitlused näitavad ka seda, et nikotiiniga e-sigaretide kasutajad on üle 98% ainult kas suitsetajad või endised suitsetajad, seega ei saa väita, et tegemist oleks uue trendi tekitamisega. Lõpetuseks märkis Ingmar Kurg, et koostöös sotsiaalkomisjoniga soovitakse korraldada e-sigaretti puudutav avalik istung, kuhu soovitakse kaasata kindlasti ka väliseksperte, kelle erialaseks tegevuseks on tubakavastane võitlus ja kahjude vähendamine.

Maris Jesse selgitas, et riikliku suitsetamisepoliitika seisukohalt on olulisem suitsetamise kui sellise vähendamine sõltumata sellest, kas tarvitatakse tavasigaretti või e-sigaretti ning ei ole ühtegi põhjust, miks riik peaks e-sigaretide tarvitamist soodustama. Kui e-sigaretile soovitakse viidata kui kahjude vähendamise meetmele ja võrrelda seda teiste kliinilised uuringud läbinud suitsetamiskahjude vähendamise meetmetega, siis selleks peavad e-sigaretid läbima täpselt samasugused kliinilised uuringud ja olema allutatud samasugusele kvaliteedikontrollile nagu seda on nt nikotiinplaastrid. Täna e-sigaretid ja nende vedelikud ei ole sellisele kontrollile allutatud. E-sigaretis puuduvad küll samasugused põlemise protsessid nagu tavasigaretis, aga kindlasti ei tähenda e-sigareti tegemine ainult veeauru sisse hingamist, sest lisaks nikotiinile sisaldab e-sigaret aineid, mille sisse hingamise kohta koos auruga puuduvad hinnangud kaugtagajärgede kohta. Keegi ei oska praegu öelda seda, millises osas on e-sigaret sama ohtlik või veel ohtlikum kui tavasigaret. Seega tavalisigareti tarvitaja, minnes üle e-sigaretile, vahetab teadaolevad riskid teada olemata riskide vastu. Maris Jesse tõi näite ka Tartu Ülikooli tehtud uuringust, kus vaadati e-sigareti tarvitamisel kopsu epiteeli rakulisi muutusi ja kus teadlasi üllatas see, kui rängalt oli kopsu epiteel kannatada saanud. Samuti ei räägitud eelpool mainitud Inglismaal tehtud uuringute kohta seda, kuidas see sama uuring sai hävitava hinnangu osaliseks meditsiiniajakirjas *The Lancet*, mis on üks maailma juhtivamaid meditsiiniajakirju.

Maris Jesse lisas, et kindlasti ei ole eesmärgiks e-sigareti tarvitajate suitsuruumidesse surumine, aga ei ole ka mitte ühtegi põhjust selleks, miks e-sigareti tarvitamisel siseruumides peaksid olema suuremad võimalused, kui tavalisigareti puhul ja seda just suitsetamise visuaalse poole tõttu, et suitsetamine kui selline oleks avalikus pildis nähtav. Näiteks, kui laps näeb tänaval kahte inimest, kellest üks suitsetab sigaretti ja teine tarvitab e-sigareti, siis lapse jaoks need mõlemad inimesed suitsetavad. Samuti seostub suitsetamisest loobunud inimesele e-sigareti tarvitamisel suitsetamisega sarnase liigutuse tegemine tema kunagise sõltuvusega. Põhjus, miks Eestis on just noorte seas e-sigareti proovimine ja ka tarvitamine kõrgemalt levinud kui Inglismaal, on see, et meie noortele oli e-sigareti müüjate poolt suunatud väga agressiivne müük enne seda, kui riik seda reguleerima hakkas.

Kärt Sõber lisas, et tegelikult on väga palju ka selliseid artikleid ja uuringuid, mis näitavad, et e-sigaretid ei ole sugugi nii ohutud, kui väidetakse. Näiteks on ühes uuringus toodud, kuidas e-sigareti tarbimine põhjustas lühiajalise kopsufunktsiooni tüsistuse. Samuti on absoluutselt kõikides uuringutes leitud, et klassikaliselt suitsetamisest loobumise vahendid on endiselt palju efektiivsemad kui e-sigaretid. Mis puudutab aga Kuningliku Arstide Kolleegiumi raportit, siis ainult veerand sellest räägib e-sigaretidest ja ülejäänud osa raportist räägib tubaka kahjulikkusest, tubaka tarvitamise mõjudest ja suitsetamisest loobumise vahenditest. Kuna Inglismaal on üks suurimaid e-sigaretide tööstusi maailmas, siis selgitab see mõnevõrra ka seda, miks tööstuse areng ja n-ö „*harm reduction*“ on nende jaoks nii oluline. Samuti ei ole kuidagi eksperimentaalselt tõestatud see, et e-sigaretid on vähemalt 95% vähem kahjulikud kui tavaline tubakas ning uuritud ei ole ka e-sigaretide maitse ja lõhnaainete mõju sisse hingamisel.

Ingmar Kurg rõhutas, et alates 20. maist peavad kõik e-vedelikud olema läbinud laboratoorsed testid ja kui e-vedelikust leitakse midagi kahjulikku, siis seda müüa ei või. Seega on alates 20. maist välistatud see, et müüakse kahjulikke aineid sisaldavaid e-vedelikke. Samuti selgitas ta, et e-sigareti kasutamine ei ole sama mis suitsetamine, sest suits tekib põlemisel. Põhjus, miks e-sigareti tarbimisel jääb aur õhku on temperatuuride vahes. Näiteks kui kasutada e-sigareti suve õhtul, kui niiskuse tase on kõrgem, siis võib aur jääda õhku väga pikaks ajaks.

Jüri Jaanson märkis, et poliitika vaatab eelkõige tulevikku, et tulevikus ei oleks lapsed haaratud kahjulikest tegevustest. Samuti soovis ta teada, mille eest pöördumise esitajad täpsemalt seisavad ja kuidas nähakse seda, kas lapsed ja noored peaksid olema tulevikus e-sigareti kasutamise ja tarvitamisega seotud või võiksid nad olla täielikult eemal ja mida selleks oleks vaja teha.

Ingmar Kurg vastas, et eelkõige seistakse selle eest, et suitsetajatele jääks mõistlikel tingimustel alles n-ö ümberlülitamise võimalus. Mis puudutab lapsi, siis Eurobarometer küsimustik näitab seda, et nikotiiniga e-sigareti tarvitajaid, kes ei olnud ennem suitsetajad, on vanuses 15-56 alla 2%. See tähendab, et kuigi noored proovivad e-sigarette palju, siis ei jää nad sellest sõltuvusse. Paljud noored proovivad seda reeglina ilma nikotiinita, kuid e-sigareti sõltuvus ei ole ka nii suur, kui tavasigareti sõltuvus. Ingmar Kurg rõhutas, et see toode on suunatud ainult suitsetajatele ja kindlasti peaksid olema tulevikus sellest eemal nii noored kui ka mitesuitsetajad.

Kirill Vlassov täiendas, et e-sigareti toodete reklaam on keelatud ja ei lapsed ega noored ei saa ei televisiooni ega interneti kaudu selle kohta informatsiooni.

Monika Haukanõmm küsis, kas ohtlikum on e-sigareti baasvedelik või nn maitsestaja.

Ingmar Kurg vastas, et valmis kujul müüdivad e-vedelikud on registreeritud ja peavad olema läbinud laboratoorsed testid. Maitsete keelamine aga suunab tarbijad ise e-vedelikke maitsestama, mis on suhteliselt lihtne, kuna e-vedelikes kasutatakse suures osas tavalisi toidumaitsestajaid. Need ei ole aga kõik sobivad e-vedelike maitsestamiseks ja teadmatu kasutaja võib oma tervise ohtu seada.

Annika Veimer märkis, et kunagi peeti ka tavasigarette täiesti ohutuks ja võttis 50 aastat erinevaid terviseuuringuid, et saaks ümberlükkamatult väita, et tegemist on ohtlike toodetega. Kuna e-sigarette on uuritud ainult umbes 7 aastat, siis on teadmata ka selle tarvitamisest tekkida võiv tervisekahju pikema aja vältel. Üldiselt vaadatakse suremuse näitajaid alles 80-90 aasta pärast ehk 80-90 aastat peab kõigepealt mööduma, enne kui esimene põlvkond noori, kes on e-sigarette kasutama hakanud sureb, et siis uurida, missugused olid patoloogilised protsessid. Kui tavasigareti tarbimisel kujunevad inimesel välja pikemaajalised haigused

paarikümne aasta jooksul, siis täpselt samamoodi kujunevad haigused välja e-sigareti tarvitajatel ja täna on vara öelda, kuivõrd kahjutu või kahjulik e-sigareti tarvitamine on, aga kindlasti ei ole mitte mingit põhjust e-sigareti tarvitamine hoida 80-90 aastat seetõttu reguleerimata.

Askur Alas juhtis tähelepanu sellele, et lähtuda tuleks teadaolevatest faktidest ja uuringutest. Rääkida ei tasu sellest, mida mingi asi või liigutus kellelegi meenutab, vaid rääkida tuleks sellest, kas see asi on reaalselt kahjulik või vähem kahjulik. Kogu teema mõte ongi selles, et e-sigareti tarvitamine on märksa vähem kahjulik ja tegemist on rahvatervise kahjude vähendamisega. Kui väita seda, et maitsetega vedelikud võivad olla kuidagi ohtlikud, siis see ei ole argument vedelike keelamisele, sest tubakamaitseline vedelik on täpselt samasugune nagu ükskõik mis muu maitseline vedelik. Tegemist on maitselisandiga ja seal ei ole tubakat sees.

Kirill Vlassov märkis, et kuni 2015. aastani ei olnud sisuliselt alaealistel keelatud e-sigarette osta ja ei olnud ka sellist nähtust tänaval, et noored käiksid ja teeksid e-sigarette. Peale seda, kui pandi peale piirang ja hakati kõva häälega rääkima sellest, kui kahjulik ja keelatud e-sigaret on, tõusis noorte seas ka selle proovimine. See näitab ehedalt seda, et kui tahta, et noor inimene midagi tegema hakkaks, siis tuleb tal see ära keelata.

Maris Jesse selgitas, et suitsetamise liigutus on unikaalne ja ainuomane ainult suitsetamisele. Eestis keelati e-sigarette tarvitamine noortel ja reklaam ära pärast seda, kui koolides tõusis see probleem, mitte vastupidi. Maris Jesse rõhutas ka, et e-sigarette ja nende vedelike tehnilised ja tooteohutusnõuded on oluliselt madalamad, kui on see Ravimiametil ja vastutus nende koostise ja tooteohutuse eest on eelkõige tootjal, mitte Terviseametil.

Kärt Sõber lisas, et maitsete keelamise üheks eesmärgiks on selle atraktiivsus noortele, kes tarbivad eelkõige puuvilja, kommi ja magustoidu maitsega e-vedelikke. Noorte puhul ei ole näidatud, et nad tarbiksid tubaka maitsega e-vedelikke. Samuti on mõeldud neile, kes soovivad suitsetamisest loobuda, et nad saaksid valida tubakamaitselise e-vedeliku ja ei jätkaks e-sigareti tarvitamist atraktiivsete maitsetega e-vedelike tõttu.

Viktor Vassiljev selgitas, et loomulikult ei ole veeauru sisse hingamine inimese jaoks loomulik tegevus, aga seda ei saa võrrelda ka sigaretiga, sest sigareti kõige suurem tervist kahjustav faktor ei ole mitte nikotiin, vaid sigareti olev tõrv ja kantserogeenid ning tubaka kärsatamine annab väga suure hulga kantserogeen, mis kihina bronhidesse ladestuvad. Võrrelda saab seda näiteks metadoonraviga, mille kohta ka keegi ei ütle, et see oleks hea või kasulik, aga asendusravina on see mõeldav. Mis puudutab aga vaidlust teadlaste vahel, siis The Lancet on üks kuulsamaid ja tähtsamaid tsiteeritavaid ajakirju ja on kohustatud avaldama mitmeid seisukohti. The Royal College of Physicians ja American College of Physicians on kaks suurimat rahvuslikku sisearstide ühendust, kes avaldavad kollektiivset arvamust ja on tunduvalt autoriteetsemad.

Otsustati:

2.1 Jätkata arutelu (konsensus - Helmen Kütt, Monika Haukanõmm, Jüri Jaanson, Marika Tuus-Laul, Maris Lauri, Tiina Kangro, Viktor Vassiljev)

3. Muud küsimused

Komisjon arutas Jüri Jaansoniga pool tehtud ettepanekut võtta päevakorda arutelu, kuidas oleks võimalik sotsiaalhoolekande seaduse põhimõtteid inimestele vajalike teenuste osutamisel kohalike omavalitsuste ja keskvalitsuse ametnikele paremini selgitada. Arutelu tulemusel otsustas komisjon ülevaate ja analüüside saamiseks pöörduda Sotsiaalministeeriumi poole.

Helmen Kütt
Juhataja

Terle Kask
Protokollija